

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät vid kursprovet ”Hissa eller dissa?”, ht 2012

(Gymnasiet och Komvux)

Temat för kursprovet ht 12 *Hissa eller dissa?* var värderingar. Lärarenkäten har besvarats av 131 lärare. Efter önskemål från lärare besvaras enkäten sedan 2009 digitalt istället för i pappersform, men i samband med det minskade tyvärr svarsfrekvensen väsentligt. Av de lärare som besvarat enkäten undervisar endast en på Komvux, vilket innebär 0,8 %. Drygt 8 % undervisar i Svenska som andraspråk B. Att antalet besvarade enkäter är lågt gör att statistik och slutsatser som presenteras i denna rapport måste beaktas med visst förbehåll.

Nedan följer en utförligare redovisning av enkätsvaren.

Fråga 1-2: Synpunkter på provets innehåll och utskick

Av de lärare som besvarat enkäten anger 92 % att de är nöjda med provet som helhet, vilket är en något lägre siffra än föregående hösttermin då 95 % svarade att de var nöjda. När kommentarerna till svaren studeras framkommer att många lärare anser att provets tema var brett och därmed passade och inspirerade många elever. De som är positiva anger också att provet känns väl genomarbetat samt att uppgifterna och betygskriterierna var tydliga. Bland de lärare som inte tycker att kursprovet som helhet är så bra är den vanligaste kommentaren att eleverna tyckte att ämnet kändes ”luddigt” och svårbegripligt. En del tyckte att materialet var svårare för eleverna att ta till sig än tidigare år.

Sedan 2007 skickas provmaterialet ut till skolorna i två omgångar. Skälet är att öka säkerheten och minska risken att känsligt provmaterial läcker ut. Hanteringen av provet tycker 93 % av lärarna har fungerat bra, vilket är jämförbart med tidigare terminer. Några lärare beskriver att de känt stress över att materialet kommer sent och någon skriver att fel antal prov anlät till skolan. Det faktum att provmaterialet kommer i två omgångar till skolorna är i sig inget problem för lärarna. Några lärare anger dock att de önskar att det första utskicket ska komma tidigare för att bättre kunna planera och förbereda de elever som är ute, eller precis har varit ute, på praktik.

Fråga 3-5: Lärarinformationen (det gröna häftet)

94 % av lärarna anser att informationen i det gröna häftet är bra. Häftet ses av de flesta som tydligt och fylligt. Den kritik som framförs är bland annat att häftet är alltför omfattande. Några framför också att de skulle velat ha tydligare information gällande tidsaspekten för delprov A.

En klar majoritet av lärarna använder kopieringsunderlagen till de två delproven. ”Förslag till infallsvinklar för det muntliga provet” har använts av 99 % av de svarande lärarna och 98 % har visat eleverna bedömningsmatrisen för delprov A. ”Noteringsunderlag för muntliga anföranden”, som också hör till delprov A, har använts av 89 % av lärarna medan 97 % av lärarna har använt ”Elevens pm – två fungerande lösningar”. ”Frågor att fundera över...” för delprov B har 95 % av lärarna delat ut till eleverna. Den generella bedömningsmatrisen för delprov B har 95 % av

lärarna använt och 95 % har också delat ut ”Hur bedöms en elevtext?”. Hela 99 % av lärarna har kopierat ”Skrivråd” till sina elever.

Layouten i lärarinformationen tycker 68 % är bra medan 30 % svarar att den är ganska bra. De flesta skriver att layouten är tydlig och pedagogisk medan ett fåtal skriver att den är tråkig.

Fråga 6-9: Texthäftet

Kursprovets texthäfte finns även tillgängligt på en CD-skiva med inlästa texter. Av de svarande lärarna uppger 21 % att de låtit hela klassen lyssna på den medan 42 % svarar att de använt den till en eller flera elever. I 37 % av klasserna har den inte använts överhuvudtaget.

I tabell 1 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om texternas lämplighet för eleverna på det eller de program där läraren undervisar.

Tabell 1. Hur bedömer du texterna i häftet för dina elever?

Hur bedömer du texterna i häftet för dina elever?	Välvald	Ganska bra	Olämplig
Existerar den svenska avundsjukan?	68,7 %	27,4 %	0,8%
Hungerspelen	68,7 %	28,2 %	0,8 %
Lancelot, 10, drog till USA för att bli bäst	78,6 %	19,1 %	0,8 %
Elin i Hagen	32,1 %	55,7 %	11,5 %
Humanismen måste överskrida gränserna	40,5 %	49,6 %	8,4 %
I människans tjänst	77,9 %	19,8 %	1,5 %
Ja. Monarkins bästa tid är nu	52,7 %	37,4 %	8,4 %
Dantes helvetestratt	51,9 %	38,2 %	7,6 %
Miljöförstöring en av sju nya dödssynder	61,1 %	34,4 %	3,1 %
Helvetet	41,2 %	50,4 %	6,9 %
Om godheten	48,9 %	39,7 %	9,9 %
Synd & sedlighet	48,9 %	44,3 %	4,6 %
Skäms på dig!	65,6 %	30,5 %	2,3 %
Tidningsklipp	35,9 %	45 %	16,8 %
Republik i Sverige	53,4 %	38,2 %	6,1 %
Vi måste prata om Kevin	60,3 %	33,6 %	3,8 %
Basketflickor har ofta utländska rötter	57,3 %	36,6 %	4,6 %
Facebook kan påverka jobbchanser	79,4 %	16,8 %	2,3 %
Jag är Zlatan Ibrahimović	84,0 %	12,2 %	1,5 %
Alla pratar om Elin	50,4 %	42,7 %	4,6 %

Obs! Summan av procentsatserna är ibland över eller under 100 %. Detta beror på att procentsatserna är avrundade till en decimal. Det kan också bero på att vissa frågor inte besvarats av alla lärare.

En klar majoritet av lärarna anser att alla texter är välvalda eller ganska bra. Den text som allra flest lärare anser vara välvald är utdraget ur ”Jag är Zlatan Ibrahimović” och den text som flest anser vara olämplig är ”Tidningsklipp”, vilket var ett collage av tidningstexter om fusk. Några lärare är kritiska till att det inte finns någon källhänvisning till den texten. Även dikten ”Elin i hagen” och novellen ”Om godheten” ses som olämpliga av uppemot en tiondel av de svarande lärarna. De två senare är bägge skönlitterära och sammanställningar från tidigare visar att lärare ofta är skeptiska till äldre skönlitterära texter. Av kommentarerna framgår att lärarna funnit texterna olämpliga på grund av att eleverna haft svårigheter att förstå eller inte varit intresserade. Många lärare skriver dock att texterna överlag engagerade eleverna.

I tabell 2 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om bildernas lämplighet för eleverna på det eller de program där läraren undervisar.

Tabell 2. Hur bedömer du bilderna i häftet för dina elever?

Hur bedömer du bilderna i häftet för dina elever?	Välvald	Ganska bra	Olämplig
Tummen upp, tummen ner	53,4%	38,9%	4,6 %
Cirkusakt på hög höjd	44,3%	44,3%	7,6 %
Det sjuka barnet	48,9%	42,7%	6,1 %
Med hundspann i Kvikkjokksfjällen	50,4%	45,0%	2,3 %
Svenska regenter	37,4%	54,2%	4,6 %
Dantes helvetestratt	65,6%	27,5%	4,6 %
Alan Rickman som Severus Snape	57,3%	35,9%	3,8 %
Bokomslag till Patrik Sjöbergs självbiografi	57,3%	35,1%	3,8 %
Presidenter	42,0%	53,4%	2,3 %
Hem ljuva hem	58,8%	35,9%	2,3 %
Knäckt ägg	50,4%	39,9%	6,9 %
Läpp- och tungpiercing	60,3%	32,8%	3,8 %
Fotbollsspelare	47,3%	40,0%	9,9 %
Therese Alshammar	55,0%	38,9%	3,8 %
Klädkoder	55,7%	35,9%	5,3 %

Obs! Summan av procentsatserna är ibland över eller under 100 %. Detta beror på att procentsatserna är avrundade till en decimal. Det kan också bero på att vissa frågor inte besvarats av alla lärare.

De flesta bilderna är uppskattade av lärarna och flera skriver att bilderna tilltalade eleverna. Den mest uppskattade bilden är ”Dantes helvetestratt” och den minst populära bilden är ”Fotbollsspelare”. Flera lärare skriver att bilden ”Fotbollsspelare” var svår att urskilja och att många elever därför missade denna bild.

Vad gäller utformningen av texthäftet med avseende på hur lätt det är att läsa och hitta samt hur tilltalande häftet är har 63 % svarat att detta fungerar bra, 37 % att det är ganska bra och 1 % att layouten är dålig. Flera av lärarna skriver att texthäftet är tilltalande och varierande. Vissa förslag till förändringar av utformningen görs, bland annat vill en lärare att texter som tematiskt hör ihop ska placeras bredvid varandra och en annan vill att texterna ska få radnummer. Några lärare skriver att eleverna tycker att häftet kändes tråkigt och gärna kunde utformas mer ”flashigt”.

Fråga 10-14: Delprov A – muntligt prov

Det muntliga provet gick bra enligt 85 % av lärarna, vilket är en något lägre siffra än föregående hösttermin. De senaste terminerna har dock de flesta uppgett att delprovet fungerat bra, vilket är glädjande. Den vanligaste kommentaren är att eleverna lyckades hitta egna, intressanta infallsvinklar på temat. Tyvärr förekommer även en del vittnesmål om elever som väljer att inte dyka upp när de ska hålla sina muntliga anföranden. De berörda lärarna skriver att temat inte passade deras elever och att uppgiften kändes alltför svår. Några lärare beskriver också hur flera av deras elever känt stor talängslan och därför inte vågat genomföra provet, trots anpassningar.

Bildmaterialet som varje termin finns på Nationalmuseums webbplats har använts av nära 28 % av de inrapporterade klasserna. Detta är en liten ökning i jämförelse med 2011 års hösttermin. Flera lärare uppger att de rekommenderar eleverna att ta hjälp av bilderna och informationen, men endast ett fåtal elever använder bilderna.

Av bedömningsunderlagen för delprov A är det främst bedömningsmatrisen som lärarna tycker att de har nytta av och 85 % uppger att den är till stor nytta. Hälften av lärarna anger även att noteringsunderlaget är till stor nytta.

De krav som ställs för respektive betyg beskriver en klar majoritet av lärarna som rimliga. Några lärare skriver att det är svårt att bedöma hur stort fokus som ska läggas på tidsanpassningen. Några få lärare skriver också att kraven är för lågt ställda.

Slutligen anser 76 % av lärarna att det fungerade bra för eleverna att skriva pm i anslutning till det muntliga provet. Några lärare menar att deras elever har svårt att förstå varför de ska skriva ett pm och att detta moment skapar förvirring. De allra flesta lärarna uppger dock att pm-skrivandet gått bra och att detta förbättrat kvaliteten på elevernas tal.

Fråga 15-20: Delprov B – skriftligt prov

Av lärarna svarar 68 % att delprov B gick bra i deras klasser. Flera lärare anger att eleverna nådde upp till en förväntad nivå, men många skriver också att provet var svårt för deras elever. Det är i många fall källhanteringen som orsakat problem för eleverna.

Tabell 3. Hur bedömer du skrivuppgifterna för dina elever?

Hur bedömer du skrivuppgifterna för dina elever?	Välvald	Ganska bra	Olämplig
B1 Landet lagom	74,8%	21,4%	0,8 %
B2 Fusk eller oförarglig genväg?	46,6%	41,2%	6,1 %

B3 För Sverige i framtiden!	51,9%	38,2%	6,1 %
B4 Synd och skam	44,3%	42,7%	8,4 %
B5 Idrottens betydelse	72,5%	22,1%	0,8 %
B6 Klädkrav	72,5%	21,4%	3,8 %
B7 Djuren i människans tjänst	77,9%	16,0%	2,3 %
B8 Den onde och den gode	32,1%	51,1%	12,2 %

Obs! Summan av procentsatserna är ibland över eller under 100 %. Detta beror på att procentsatserna är avrundade till en decimal. Det kan också bero på att vissa frågor inte besvarats av alla lärare.

Enligt enkäten är uppgift B7 ”Djuren i människans tjänst” den som flest finner lämplig. Denna uppgift är för övrigt återanvänd från provet ht-2002, något som endast en lärare uppmärksammat. I popularitet följs den av B1 ”Landet lagom”, B5 ”Idrottens betydelse” och B6 ”Klädkrav”. Minst populär var uppgift B8 ”Den onde och den gode”. Flera lärare påpekar att eleverna har problem med genren essä och i flera prov har den uppgift som kräver läsning av skönlitteratur varit den minst uppskattade.

Layouten i häftet till delprov B var enligt de flesta lärare tillfredsställande, och 66 % bedömer den som bra och 32 % som ganska bra.

Vad gäller bedömningsanvisningarna anger 84 % att de har stor nytta av underlaget, 66 % anser att layouten är bra och 29 % anser att layouten är ganska bra.

Enkäterna visar att många lärare ensamma bedömer elevernas prestationer, särskilt när det gäller delprov A. Medbedömningen har dock ökat från föregående hösttermin och är nu vanlig, särskilt inom delprov B där nästan 30 % av lärarna uppger att samtliga elevprestationer medbedöms. I kommentarerna skriver lärarna att medbedömning är att föredra men att tidsbrist och organisationsproblem ibland gör det svårt att genomföra en sådan. En sammanställning av lärarnas svar visas i tabell 4.

Tabell 4. Hur har kursprovet bedömts?

	Samtliga elevprestationer har medbedömts	Många elevprestationer har medbedömts	Vissa elevprestationer har medbedömts	Samtliga elevprestationer har bedömts av mig ensam	Samtliga elevprestationer har bedömts av annan lärare	På annat sätt
Delprov A	13 %	6,9 %	16,8 %	58 %	0,8 %	1,5 %
Delprov B	29,8 %	16,8 %	39,7 %	8,4 %	14,5 %	1,5 %

Obs! Summan av procentsatserna är ibland över eller under 100 %. Detta beror på att procentsatserna är avrundade till en decimal. Det kan också bero på att vissa frågor inte besvarats av alla lärare. Den sammanlagda siffran för frågan om hur delprov B har rättats uppgår i hela 110,7%, vilket kan tyckas märkligt. Detta beror på att vissa lärare kryssat i flera alternativ.

Fråga 21-22: Andra aspekter på provet

Av de lärare som undervisar i Svenska som andraspråk B anser de allra flesta att de i viss mån har stöd av provet i bedömningen av sina elever, men eftersom ett så litet antal lärare från denna kategori besvarat enkäten är siffrorna mycket osäkra. Att några lärare ändå anser att de inte har stöd av provet är dock beklagligt. Mycket få har lämnat några kommentarer i den här frågan.

Vanliga anpassningar som har gjorts för elever i behov av särskilt stöd är tillgång till cd:n med inspelning av texthäftet, förlängd skrivtid, möjlighet att skriva delprov B på dator, möjlighet att skriva delprov B mer avskilt samt möjlighet att genomföra delprov A i mindre grupp. Ett fåtal lärare tycker att det är svårt att veta hur mycket extratid som får ges till dyslektiker.

Fråga 23-24: Kursprovet och kursplanen

Lärarnas respons på frågorna kring kursprovets relation till kursplan och hur kursprovet påverkar lärarnas arbete är jämförbar med hur det sett ut tidigare år. De flesta menar att kursprovet i ganska stor utsträckning påverkar tolkning av mål och kriterier, vilka arbetsformer och innehåll som används i undervisningen samt vilket slutbetyg den enskilde eleven får. Totalt anser en klar majoritet av lärarna att provet speglar ämnessynen i kursplanen i mycket eller ganska stor utsträckning. En sammanställning av resultaten redovisas i tabell 5.

Tabell 5. Fördelning av lärares synpunkter på kursprovet i Svenska B och Svenska som andraspråk B, ht -12.

	I mycket stor utsträckning	I ganska stor utsträckning	I ganska liten utsträckning	I mycket liten utsträckning/ingen alls
I vilken utsträckning tycker du att kursprovet påverkar din tolkning av kursplanens mål och betygsriterier?	18,3 %	64,9 %	13,7 %	0,8 %
I vilken utsträckning tycker du att kursprovet påverkar de arbetsformer du använder i undervisningen?	9,9 %	61,1 %	26,7 %	0,8 %
I vilken utsträckning tycker du att kursprovet påverkar det innehåll – i betydelsen delmål och delfärdigheter etc. som tas upp i undervisningen?	9,2 %	56,5 %	30,5 %	1,5 %
I vilken utsträckning tycker du att kursprovet påverkar det slutbetyg du ger enskilda elever?	12,2 %	60,3 %	25,2 %	0,8 %
I vilken utsträckning anser du att kursprovet speglar ämnessynen i kursplanen?	3,8 %	66,4 %	26 %	2,3 %

Obs! Summan av procentsatserna är ibland över eller under 100 %. Detta beror på att procentsatserna är avrundade till en decimal. Det kan också bero på att vissa frågor inte besvarats av alla lärare.

Övriga synpunkter

De flesta övriga synpunkter som framkommer rör frågan om provets relevans i förhållande till målen i kursplanen och de nationella betygskriterierna. Många lärare är nöjda och påpekar att proven i stort sett alltid bekräftar det betyg som lärarna preliminärt satt på eleverna. En ofta förekommande uppfattning är dock att proven inte i tillräckligt hög grad täcker kursplanens mål. Några lärare menar att B-kursen är en litteraturkurs och att detta inte återspeglas i det nationella provet. Flera lärare påpekar också att det är viktigt att komma ihåg att provet bara är en del i en stor kurs och att det därför inte är rimligt att lägga alltför stor tyngdpunkt på just detta prov vid betygsättning.

Övriga kommentarer som framförs är att provet innebär en ytterligare arbetsbörda för lärarkåren och att framför allt maj månad blir väldigt arbetsintensiv på grund av många nationella prov.

Vi i provgruppen är tacksamma för alla synpunkter och förslag på förändringar som har inkommit. De är till stor hjälp i vårt fortsatta arbete med de nya kursproven.

Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk

Box 527

751 20 Uppsala

Harriet.Uddhammar@nordiska.uu.se